אוצר מדרשים — הרנינו

מדרש הרנינו: מדרש הלכה ואגדה, וכנראה התחיל בפסוק הרנינו גוים עמו וגו'.

המדרש הזה איננו במציאות לפנינו, ונודע לנו רק ממה שהביאוהו הפוסקים בספריהם. בספר תניא (דף ק"ז ע"א) כותב: ובמדרש הרנינו, שופר שניקב וסתמו אם מעכב את התקיעה פסול, מ"ט משום דכתיב וה' אלהים בשופר יתקע, מה שופר של הקב"ה שלם אף שופר של ר"ה יהא שלם. ולמה תוקעין בר"ה לפי שהן נגאלין ממלאך המות עכ"ל. גם הובא בס' שבלי הלקט סי' רצ"ג וז"ל: במדרש הרנינו שופר של בעל מום כשר לתקוע בו בר"ה וביובל שנאמר והעברת שופר תרועה וגו' אבל לא על הזבחים (עי' ב"י או"ח סי' תרצ"א), ועוד שם בענין ראש חדש סי' קע"ד וז"ל: במדרש הרנינו פרשת סוכה, וכן אתה מוצא כל שבעת ימי החג אנו גומרין את ההלל אבל בפסח אין אנו גומרין את ההלל אלא יום ראשון ולילו, ולמה? שמואל בן אבא אומר בנפול אויבך אל תשמח לפי שנטבעו בו המצריים עכ"ל. ר"א מגרמיזא הביא המדרש הזה בס' הרוקח כמה פעמים וכתב בסי' ר"ו וז"ל: במדרש הרנינו מפני מה נתנו קורת רוח עשרה ימים מר"ה עד יוה"כ, כנגד קרבנות יו"כ פר אחד איל אחד שבעה כבשים שעיר אחד. וכנגד ט' מדות רחצו הזכו הסירו עד ריבו אלמנה (רש"י בישעיהו א':ט"ז הביא בשם פסיקתא עשרה ואינם אלא תשעה. ועי' ילקוט ישעיה רמז שפ"ט פ' ובפרשכם כפיכם), וכתיב בתריה לכו נא ונוכחה. מהו הויכוח? אמר הקב"ה עשו תשובה באלו ט' ימים, אפילו יש בכם כמה עונות אני אלבינם כשלג ביוה"כ. ד"א כנגד עשרה מאמרות, לכך רמז מן בראשית עד יום הששי יו"ד ימים, רמז לעשרת ימי תשובה. ד"א כנגד עשרת הדברות שנתנו בו' בסיון ונשתברו הלוחות בעונותיהם ונתפתה ביוה"כ עכ"ל הרוקח. בעל הרוקח מביא בסי' י"ח וז"ל: ובמדרש הרנינו שובה ישראל עד ה' אלהיך, כל מה שברא הקב"ה לא נשבע אלא על התשובה, חי אני נאם ה' אם אחפוץ במות הרשע, אמר הקב"ה לישראל מתביישים אתם לעשות תשובה הנני שב ראשון, כה אמר ה' הנני שב, ומה אני שאין לי חטא ולא סרחון ח"ו אומר אני שב, בני אדם עאכ"ו שצריכין לעשות תשובה שלמה, ואף העבירות שעשו מתחלה אינן נזכרים שנאמר ולא תזכרנה הראשונות ולא תעלינה על לב, ומבשרות שלום שנאמר שלום שלום לרחוק ולקרוב, רחוק שנתקרב. שובה עד ה' שהוא במדת רחמים, ובדברים מתקבל, קחו עמכם דברים, ולא עוד אלא הולך ריקם וחוזר מלא ואומר כל תשא עון וקח טוב עכ"ל. וחז"ל אמרו א"ר לוי גדולה תשובה שמגעת עד כסא הכבוד שנאמר שובה ישראל עד ה' אלהיך (יומא פ"ו). ובמדרש הרנינו דרש רבינו גדול כחה של תשובה כיון שאדם מחשב בלבו לעשות תשובה מיד עולה ועומדת לפני כסא הכבוד, אמר הקב"ה אפילו יש בכם עבירות עד כסא הכבוד שובה ישראל עכ"ל.

בפי' המיוחס לרש"י הובא ממדרש הרנינו איזה פעמים, על בראשית רבה (פמ"ב) עמק סכות שהוא מסוכך באילנות א"ר תנחומא גפן ותאנה וכו' וז"ל רש"י: ומפורש במדרש הרנינו שאין לך שביל

ושביל בסדום שלא היו בו שבעה מיני אילנות זה למעלה מזה שהיה כל השביל מסוכך בו לקיים מה שנאמר נתיב לא ידעו עיט עכ"ל. ובפרשה נ"ה א"ר לוי בר חיתא ב' פעמים כתיב לך לך ואין אנו יודעים איזו חביבה אם הראשונה אם השניה, מן מה דכתיב ולך לך אל ארץ המוריה הוי אומר שניה חביבה מן הראשונה, וז"ל רש"י ז"ל ובהרנינו מפורש מן מה דכתיב בי נשבעתי נאם ה' הוי השניה חביבה עכ"ל. ובפ' נ"ו בשעה ששלח אברהם אבינו את ידו ליקח את המאכלת לשחוט את בנו בכו מלאכי השרת, הה"ד אראלם צעקו חוצה, מה היו אומרים נשמו מסלות וכי אין אברהם מקבל אורחים ושבים, שבת עובר אורח, היאך מד"א חדל להיות לשרה אורח, הפר ברית, ואת בריתי אקים את יצחק. וז"ל רש"י: ומי יאמר לך שאין הפסוק הזה מדבר אלא ממלאכי השרת, נאמר כאן ממעל לעצים ונאמר להלן שרפים עומדים ממעל לו, ומפורש במדרש הרנינו מה היו צועקים נשמו מסלות, היכן הוא מתן שכרן של עוברים ושבין שהיה אברהם מודיעך בעולם, שבת עובר אורח, בטל שכרן של אורחים שהיו באים מכל מקום והיו לנין אצל אברהם לאכול ולשתות ולעשות אותם שיברכו לבורא עולם, אלא הפר ברית שאמרת לאברהם ואת בריתי אקים את יצחק, הרי המאכלת על צוארו, עד מתי אתה ממתין, עכ"ל (רב פעלים 47).